

na izložbama »Lade« u Zagrebu (1920), Osijeku (1921), i na izložbi »Pola vijeka hrvatske umjetnosti« u Zagrebu (1936). R.

**HOTKO, Ervin**, slikar (Zagreb, 1. XII. 1938 — 29. III. 1991). Završio je studij na Akademiji u Zagrebu 1963 (M. Detoni). Bio je suradnik Majstorske radionice K. Hegedušića. Polazeći od nadrealizma, među prvim se u nas približava pop-artu i novoj figuraciji, kombinirajući različite postupke i materijale. Samostalno je izlagao u Zagrebu (1964, 1965), Beogradu (1965) i Dubrovniku (1967). Bavio se grafičkim oblikovanjem. LIT.: D. Horvatić, Tri mlada slikara, Telegram, 11. XII. 1964. — J. Baldani, Ervin Hotko (katalog), Dubrovnik 1967. D. Hé.

**HÖTZENDORF (Conrad von Hötendorf), Amalija**, slikarica (Osijek, 17. I. 1849 — poslije 1935). Pouku u crtanju i slikanju dobila je od oca Huga. Bavila se crtanjem i pomagala u njegovoj priv. crtačkoj školi u Osijeku. LIT.: O. Švajcer, Domaći i strani slikari XVIII. i XIX. stoljeća u fundusu Galerije likovnih umjetnosti Osijek, Osijek 1987—88, str. 91.

**HÖTZENDORF (Conrad von Hötendorf), Franjo**, slikar (Brno, 22. VIII. 1770 — Osijek, 20. I. 1841). U naše krajeve doselio poč. XIX. st. God. 1825. imenovan učiteljem crtanja na Gradskoj risarskoj školi u Osijeku za koju je izradio predloške za crtanje. Njegovi su akvareli u Modernoj galeriji u Zagrebu (*Talijanski pejzaž* i *Tivoli*, 1839) slikani u duhu romantizma.

LIT.: O. Schweitzer, Die bürgerliche Zeichenschule in Osijek, Osječki zbornik, 1942, 1. str. 60. — K. Firing, Franjo Konrad von Hötendorf, drugi učitelj osječke crtačke škole, Osječki zbornik, 1965, 9—10. — O. Švajcer, Hötendorf, Zagreb 1982, str. 9—11. — Isti, Domaći i strani slikari XVIII. i XIX. stoljeća u Galeriji likovnih umjetnosti Osijek, Osijek 1987—88. O. Šr.

**HÖTZENDORF (Conrad von Hötendorf), Hugo**, slikar (? oko 1807 — Osijek, 28. II. 1869). Prve poduke primio od oca Franje, učitelja crtanja na Gradskoj risarskoj školi u Osijeku. God. 1828. i 1829. putuje i crta po Srijemu; 1836. odlazi na slikarsku izobrazbu u Beč (J. N. Schödlberger). God. 1838. poučava crtanje u Rumi, od 1840. nalazi se u Osijeku gdje poslije očeve smrti (1841) preuzima njegovo mjesto na risarskoj školi na kojoj ostaje do kraja života. Učenici su mu bili A. Waldinger (1855—61), I. Kršnjavi (1866), Marija Atanasijević, D. Pachman, J. Zach, A. Narančić i dr. Formirao se pod utjecajem bečkoga pejzaža te se razvio u slikara komponiranih idiličnih krajolika i romantičara-ruinista (*Šuma*, 1836; *Heiligenblut*, 1842). Slikao je žanr-prizore s lovačkim motivima; u krajolike uključuje figuralnu štafažu. Od oštra opažaja prelazi na emocionalna raspoloženja i unosi u svoje kompozicije sumorne ugođaje (*Krajolik u sutonu*, 1850; *Stari Korodvar*, 1852). God. 1842. proputovao je Koruškom, Slovenijom i Gorskim kotarom. U crtežima, osobito iz ranijega razdoblja, prikazuje svaku pojedinost i skladno je povezuje s cjelinom prizora (*Landskrone, Kod Skradina, Nedaleko izvora Savice, Kod Korena*, 1842/43). Izradio je mapu od 42 crteža olovkom (»Pametnik slavonskih okolica«, 1863/64) i izložio je 1864. na Gospodarskoj izložbi u Zagrebu. Slikao je akvarele (*Kod Aljmaša, Perivoj, Pejzaž na mjeseci, Mjeseci, akvarelirane crteže* i studije pastira, seljaka, vojnika i konja).

LIT.: A. Schneider, Slavonski pejzažisti, HR, 1934, 6. — J. Bösendorfer, Počeci umjetnosti u Osijeku, Osijek 1935. — M. Peić, Hrvatski slikari i kipari, Slavonija—Srijem, Osijek 1969. — Hugo Conrad Hötendorf (katalog), Osijek 1969/70. — O. Švajcer, Pregled likovne umjetnosti u Osijeku u 19. stoljeću, Osječki zbornik, 1977, 16. — Isti, Hötendorf, Zagreb 1982. — Isti, Domaći i strani slikari XVIII. i XIX. stoljeća u fundusu Galerije likovnih umjetnosti Osijek, Osijek 1987—88. O. Šr.

**HRAM**, antička sakralna građevina koja se razvila iz mikenskoga megarona, u skladu s ahejskom predodžbom hrama kao kuće božanstva. Sam kult se obavljao ispred hrama na žrtveniku. Od početka arhajskoga perioda počinju se u grčkom svijetu graditi kameni hramovi koji zamjenjuju drvene, o čemu svjedoče ant. izvori. U to doba nastaju dorski i jonski hramovi čija je planimetrija slična, ali se razlikuju prema karakteristikama stupa, dekoracije i čitava nadgrađa. Jonski hramovi obiluju stupovima i daleko su bogatiji arhit. dekoracijom. U klasično se doba iz jonskoga stila razvio korintski, a oba se stila otada razvijaju usporedno. Prema načinu rasporeda stupova hramovi se dijele na periptere, pseudoperiptere, amfiprostile i prostile, no ima i drugih tipoloških podjela. U rimsko doba hramovi se grade prema etrurskom uzoru (h. Jupitra Kapitolskoga s kraja VI. st.), a poslije i pod utjecajem grčkih hramova. — O hramovima i načinima gradnje, kao i o izboru položaja za gradnju govori u rim. doba arhitekt teoretičar Vitruvije (knj. III. i IV).

U Hrvatskoj nema očuvanih ostataka grčkih hramova, premda je poznat položaj nekih od njih (Tragurij i Epetij). Iz rim. se doba, naprotiv, očuvao



H. HÖTZENDORF, *Pejzaž*. Zagreb, Moderna galerija

veći broj hramova, koji se uglavnom sastoje od jednostavne celle, obično s četiri stupa na pročelju (prostil-tetrastil), a grade se od poč. I. st. (Pula) sve do poč. IV. st. (Dioklecijanova palača). Hramovi se izgledom vrlo malo mijenjaju tijekom vremena, a najčešće se mijenja karakter arhit. dekoracije. Najveći i najsloženiji h. podignut je u Aenoni (Nin) u flavijsko doba (pseudoperipter-heksastil).

LIT.: E. Marin, Neke značajke rimske sakralne arhitekture na istočnom Jadranu, VjAHD, 1968—69, 70—71. — M. Suić, Antički grad, Zagreb 1976. — H. Kähler, Der römische Tempel, Raum und Landschaft, Frankfurt—Berlin—Wien 1982. N. Ci.

**HRANJAC, Miho**, dubrovački vojnograđevinski inženjer u prvoj pol. XVII. st. Poznat je po opširnu izvješću i prijedlozima upućenima dubrovačkoj vladi (1618) pod naslovom *Sopra la fortificatione della città di Ragusa* (rukopis u Arhivu HAZU u Zagrebu, signatura I. d-130). Iz izvješća se razabire da je izvrsno poznao utvrde Malte i gradova J Italije, kao i tadašnju artiljeriju. H. predlaže bolje utvrđivanje dubrovačke gradske luke i gradnju bastiona prema moru. Ti njegovi prijedlozi uglavnom su ostvareni 1647—63. Predložio je, prema nacrtima sačuvanim u dubrovačkom arhivu, gradnju četiriju jakih utvrda u Gružu, na Lapadu i na Ilinoj glavici.

LIT.: L. Beritić, Miho Hranjac, projektant dubrovačkih tvrđava XVII. st., Prilozi—Dalmacija, 1953. — Isti, Utvrđenja grada Dubrovnika, Zagreb 1955, str. 169—172. R.

**HRASTE, Kažimir**, kipar (Supetar, 2. II. 1954). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1978 (V. Michielli), postdiplomski studij završio u Ljubljani 1984 (D. Tršar). — Služeći se metodom dodavanja izvodi (najčešće u drvu)

K. HRASTE, *Prema dolje*





slobodne oblike izražajne znakovitosti i asocijativnosti (*Akt*, 1984; *Kontrabas*, 1986). Kompozicijska rješenja kreću se u rasponu od rafinirane složenosti (*Uporišne točke*, 1986) do naglašene jednostavnosti čistih linija (*Akt*, 1990). Izveo poprsje Jure Kaštelana (Zakućac kraj Omiša 1991), skulpture Frane Bulića (Solin 1991) i Tina Ujevića (Vrgorac 1993). Samostalno izlagao u Omišu (1974, 1975, 1984), Splitu (1982, 1985, 1990, 1991), Rietu (1987, 1990), Zagrebu (1988, 1991).

LIT.: I. Zidić, *Misleći na Hrastu* (katalog), Zagreb 1988.

V. M. S.

**HRASTELNICA**, selo *SI* od Siska na lijevoj obali Save. Drvena kapela Sv. Ilije iz druge pol. XVIII. st. ima barokni oltar iz istoga vremena. U pokloncu barokni kip *Pietà*.

LIT.: Đ. Cvitanović, *Sakralna arhitektura baroknog razdoblja*, I, Zagreb 1985.

**HRASTOVICA**, selo *J* od Petrinje; u srednjem vijeku poznato naselje. Župna crkva Sv. Kvirina spominje se 1334. U Hrastovici su postojala dva grada zagrebačkih biskupa od kojih je jedan pripadao Babonićima već 1300. God. 1584. razorio ju je J. Thurn, a nakon toga zauzeli su je Turci. Nedaleko od ostataka grada nalaze se ruševine gotičke crkve Sv. Duha koju je barokizirao Juraj Branjug 1735 (grb na pročelju). Crkva je zajedno s baroknom opremom stradala 1917. od požara a sačuvalo se nekoliko osobito lijepih gotičkih kaleža (sada u Požegi i u Kaptolu kraj Požege, dva u Zagrebu). Na položaju Kloštar bio je franjevački samostan. Kasnobarokna župna crkva Sv. Bartola potječe iz 1843. U nedaleku Taborištu nalazi se barokna kapela Sv. Petra s oltarima iz XVIII. st., glavni s grbom J. Branjuga iz 1745, a u drvenoj kapeli Sv. Marije u Donjoj Budičini oltar iz 1745. Župna crkva i kapela potpuno su srušeni u agresiji na Hrvatsku 1991.

LIT.: Z. Horvat, *Hrastowicza*, *Vijesti MK*, 1972, 1. — Đ. Cvitanović, *Franjevački samostani u Baniji*, *Bulletin JAZU*, 15—17, str. 83—85. — *Ista*, *Sakralna arhitektura baroknog razdoblja*, Zagreb 1985. — M. Marčinko i P. Cvekan, *Hrastovica*, *Hrastovica* 1991. — *Cultural Heritage of Croatia in the war 1991/92*, Zagreb 1993.

A. Ht.

**HRAŠĆINA**, selo u *I* dijelu Hrvatskoga zagorja. Jednobrodna župna crkva Sv. Nikole, s gotičkim svetištem (širim od broda) i zvonikom uz brod, s dvjema bočnim kapelama (tlocrt u obliku križa), barokizirana je 1675. i 1761. Na baroknom su svodu iluzionističke slike iz XVIII. st. Povrh gotičkoga dovratnika sakristije nalazi se grb porodice Petheč de Gerse. Oltari i propovjedaonica s kipovima evanđelistâ i Mojsija su kasnobarokni. Kalež iz 1680. dar je Franje Pinellija, a kalež iz 1713. slikara I. Benkovića. — Nedaleko od crkve je kip Sv. Ane s poč. XIX. st. U podnožju kipa uzidana je rim. nadgrobna stela s dva poprsja iz II. st. — U nedaleku Trgovišću nalazi se kapela Sv. Marije iz 1735. u kojoj je barokni pil Žalosne Marije iz 1692.

A. Ht.

**HRELJIN**, ruševine utvrđenoga srednjovj. naselja s kaštelom na obroncima brijega (321 m) iznad Bakra, nekad u sastavu Vinodola. Na *SZ* i *JZ* kraju stajala je po jedna obrambena kula kružna tlocrta. Kula okrenuta prema Bakarskome zaljevu zatvarala je s obrambenim zidom i manjom četverougaonom kulom mali kaštel, vjerojatno najstariji dio utvrđenoga naselja. Od 1225. H. drže Frankopani, a 1550—1670. Zrinski. Uza zidine su podignute kuće. U sredini naselja stajala je crkva Sv. Jurja, s prizidanim zvonikom na pročelju, prvotno jednobrodna, tijekom XVI—XVII. st. proširena na tri broda. Kraj nje je kapela Sv. Marije, podignuta 1699. na mjestu kapele Sv. Stjepana, kojoj je pripadala skulpturalno ukrašena kustodija iz 1491 (Zagreb, Hrv. povijesni muzej). Život se odvijao u Hreljinu do 1726, kada ga je zaobišla nova Karolinška cesta. Uz nju se razvilo novo naselje, današnji H. Pikat (Piket). God. 1790. ukinut je stari hreljinski kaptol a župa se seli u novo naselje.

LIT.: G. Szabo, *SG*, str. 181, 187. — L. Margetić, *Iz vinodolske prošlosti*, Rijeka—Zagreb 1980, str. 43.

M. Kru.

**HRESNO (Resno)**, ostaci nizinskoga utvrđenoga grada na obali Gline, *SZ* od Velike Kladuše; nalazio se na umjetnu nasipu usred plavljena terena. Neznatni ostaci arhitekture i konfiguracija terena otkrivaju njegove dimenzije i približan izgled. Do grada (veličine oko 40 × 35 m) dolazilo se prebačenim mostom iz predgrada koje je bilo veće od grada. Bio je vlasništvo ivanovaca, gospodara kladuških, između ostalih i Frankopana. Sred. XVI. st. imao je važnu obrambenu ulogu na graničnom prostoru prema Turskoj. Stradao je u turskom osvajanju i potom prepušten propadanju.

LIT.: L. Dobronić, *Posjedi i sjedišta templara, ivanovaca i sepulkralaca u Hrvatskoj*, *Rad JAZU*, 1984, 406.

M. Kru.

**HRIBAR, Stjepan**, arhitekt (Zagreb, 7. VII. 1889 — 8. XII. 1965). Diplomirao arhitekturu u Dresdenu 1914. Nakon I. svj. r. projektirao je



T. HRUŠKOVEC, *Povijest davnih ljeta*

generalni plan i neke zgrade Medicinskoga fakulteta na Šalati u Zagrebu (1919—20). Od 1928. kao šef Odsjeka za regulaciju grada radi na urbanističkome planiranju Zagreba. Ta je njegova djelatnost važna s obzirom na tadašnji nagli rast grada; za dvadesetak godina ostvario je rješenja koja su ostavila pečat i dala smjernice budućem razvoju. *Regulacioni plan Zagreba* koji je izradio sa suradnicima (1932—36) bio je osnova i urbanističkim planovima grada nakon 1945. Izveo je bankovne zgrade u Vlačkoj ul. 86 u Zagrebu, Karlovcu i Sisku (1922—25) i paviljon Jugoslavije na izložbi dekorativne umjetnosti u Parizu (1925), te više stambenih zgrada, preuređenja (Ilica 8 u Zagrebu) i unutarnjih uređenja. U suradnji s J. Pičmanom izradio je planove za Zagrebački zbor (1929). Kraće je vrijeme bio nastavnik na katedri za urbanizam na zagrebačkome Tehničkome fakultetu.

LIT.: V. Potočnjak, *Arhitektura u Hrvatskoj 1888—1938*, *Građevinski vjesnik*, 1939, 4—5. — Arhitekt Stjepan Hribar, *ČIP*, 1960, 3. — T. Premrl, *Hrvatska moderna arhitektura između dva rata*, Zagreb 1989.

T. Pl.

**HRNETIĆ**, selo *SZ* od Karlovca. Poviše sela je kapela Sv. Margerete na brdu, koja ima zaobljeno i presvođeno svetište, prozore romaničkih oblika te ravan strop u brodu. U kapeli su tri oltara kasnorennesansno-ranobaroknoga tipa te barokne slike Sv. Margarete i Sv. Marije.

LIT.: R. Strohal, *Karlovački kotar od XV do XIX vijeka*, Zagreb 1936, str. 83. — A. Horvat, *Presjek razvoja umjetnosti u karlovačkom Pokuplju*, *Zbornik Gradskog muzeja Karlovac*, I, Karlovac 1964, str. 27. — Đ. Cvitanović, *Sakralna arhitektura baroknog razdoblja*, I, Zagreb 1985, str. 132.

A. Ht.

**HRS, Branko**, arhitekt (Osijek, 24. VII. 1929). Diplomirao na Arhitektonskome fakultetu u Zagrebu 1954. Od 1955. radi u Sisku. Projektira stambene, obrazovne, poslovne, zdravstvene i hotelske zgrade te radi projekte unutrašnjih uređenja i adaptacija. Važniji su mu izvedeni objekti: stambeni niz na Stičevu brdu (1960), pionirski dom (1960), vatrogasni dom (1960), zgrada kirurgije (1964), upravna zgrada DIP Sisak (1965), poslovna zgrada obrtničke štedionice (1966), upravna zgrada »Segestike« (1967), stambeno naselje u Ul. A. Cesarca (1968), dječji vrtić na Zibelu (1968), pošta i ATC centar (1970), dom obrtnika (1974), hotel za samce (1975) i poslovna